

Nadgradnja programa različnih oblik, modelov in pristopov usposabljanja za inovativno pedagogiko 1:1

Uvod

Kvaliteta učiteljevega dela v razredu je pogojena tako z znanjem in izkušnjami, ki jih bodoči učitelji dobijo v času študija, kot ponavljajočim se usposabljanjem na delovnem mestu. Hkrati mednarodne raziskave kažejo, da so metode, ki jih učitelji uporabljajo v razredu, bolj kot od njihove izobrazbe odvisne od okolja in kulture poučevanja, v kateri so zrasli. Le

Področje usposabljanja učiteljev, ki že poučujejo, je pomemben del premagovanja razkoraka med pedagoško teorijo in novejšimi znanstvenimi izsledki ter prenašanjem le-teh v šolsko prakso.

1. Spoznanja iz različnih projektov, raziskav in mednarodnih dokumentov

Zaključki izhajajo iz spoznanj, pridobljenih na razvojnem projektu in strokovnih študijah, kot sta študiji Evropske komisije Mainstreaming ICT-enabled Innovation in Education and Training in Europa, Policy actions for sustainability, scalability and impact at a system level, in The Horizon Report Europa: 2014 Schools Edition examines trends, challenges, and technologies for potential impact on and use in teaching, learning, and creative inquiry.

Usposabljanje učiteljev in drugih strokovnih delavcev

- Usposabljanje učiteljev je edino zagotovilo za trajnostno izvajanje in nadaljnje spremembe. Zato je pomembno, da so na ravni politik in odločevalcev postavljeni jasni cilji, prioritete in strategije usposabljanja učiteljev in njihovega kariernega razvoja.

- Učitelji se naj zavedajo, da morajo najprej sami postati vseživljenjski učenci in prvi promotorji kompetenc 21. stoletja. Učiteljem je treba zaupati vlogo nosilcev – akterjev sprememb in jih vzpodbujati, da postanejo motivatorji inovativnosti.
- Raziskave (npr. Evropska komisija, 2013c) kažejo, da je strokovni razvoj ključni dejavnik za izvajanje stalnih učnih inovacij. Zato je pomembno stalno posodabljanje strokovnega razvoja učiteljev, da pridobijo ključne kompetence za inovativno poučevanje. S spreminjanjem vloge učitelja se mora spremeniti tudi način njihovega usposabljanja. Samo samozavesten in kompetenten učitelj lahko izobražuje samozavestne in kompetentne učence.
- Pomembno je, da učitelji preko strokovnega usposabljanja pridobijo digitalne kompetence in jih stalno nadgrajujejo. V Sloveniji smo razvili usposabljanja za šest digitalnih kompetenc, ki jih je treba stalno nadgrajevati (E-šolstvo, 2012)
- Prav tako je pomembno vlaganje v začetno usposabljanje učiteljev. Stalni strokovni razvoj učitelja je pomemben za implementacijo inovativnih pedagoških praks.
- Oblikovati bi bilo treba različne programe za usposabljanje strokovnega kadra (npr. usposabljanje trenerjev), ki bi vključevali kombinirano učenje in druge elemente, ki so pomembni za inovativne pedagoške prakse.
- Učitelj ni predmet sprememb, ampak je tisti, ki prevzema lastništvo inovacij.
- Treba je motivirati učitelje, da svoje inovativne prakse poučevanja predstavljajo in delijo svojim kolegom, staršem in širši okolici.

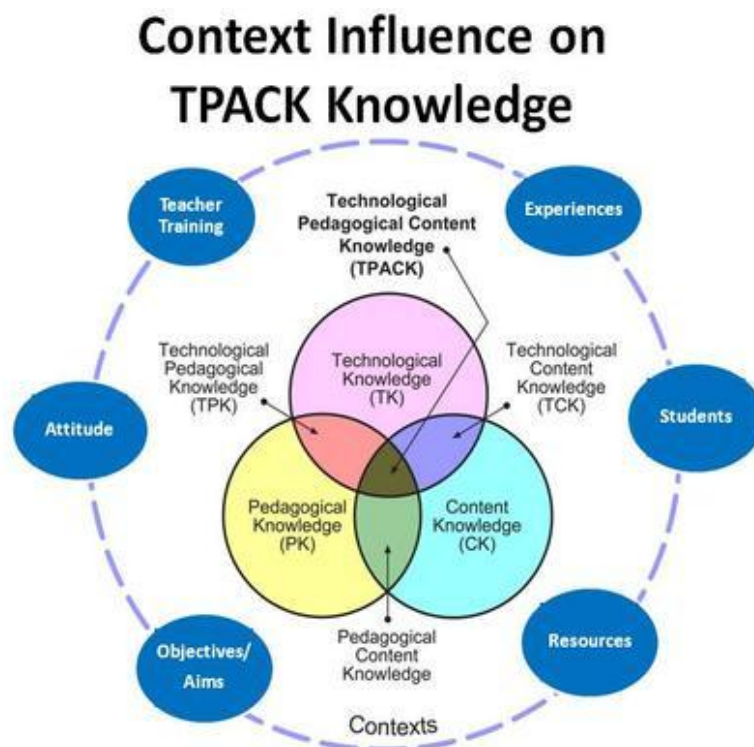
2. TPAC model

Program usposabljanja učiteljev mora vključevati tri elemente učiteljevega znanja, ki se medsebojno dopolnjujejo in prepletajo:

- Technological Knowledge (Katera orodja uporabimo učitelj in učenci v posamezni učni situaciji, da bo vsebina učencem bolj dostopna, katera

bodo podprla naše pedagoške strategije, doseganje ciljev, konstrukcijo znanja, razvijanje kompetenc ...)

- Pedagogical Knowledge (Kako poučujem? Katere metode in oblike dela uporabljam? Kako se moji učenci najboljše učijo?)
- Content Knowledge (Kaj poučujem? Kateri koncepti in teorije so povezani z mojim predmetom?)

Slika 1: TPAC Model

Vir: <http://edt514tpack.wikispaces.com/Context+Influence+on+TPACK>

3. Globalne spremembe-globalni učitelj

Sodobni modeli izobraževanja imajo naslednje značilnosti:

- osredinjen na učenca: z odmikom od tradicionalne paradigme poučevanja h konstruktivistični paradigmi učenja (Brown, 2005);
- študenti internetne generacije se osredotočajo na razumevanje, gradnjo znanja z uporabo metod odkrivanja in aktivnega sodelovanja;
- zahtevajo prirojeno in mnenjsko bogato učenje;
- učitelja vidijo kot strokovnjaka, mentorja, raziskovalca;
- izkustveno učenje: zanima jih učenje skozi izkušnjo (learning by doing) – neradi poslušajo, kaj naj naredijo;
- raziskovanje: podvrženi so induktivnemu raziskovanju (skozi raziskovanje se bolje učijo kot skozi učiteljevo poučevanje);
- želijo parametre, pravila, prioritete, postopke (D. Oblinger pravi: »Na svet gledajo kot na urnik in iščejo nekoga, ki ima dnevni red.«);

- interakcija med ljudmi: hitro se naučijo uporabljati nove programe z brkclanjem; ista praksa je primerna za učilnico, virtualno skupinsko delo;
- kultura izreži–prilepi (cut-and-paste) – tradicionalna definicija goljufanja se zaradi izjemne količine informacij, ki je študentom na razpolago s pritiskom na gumb, spreminja, in tudi način, kako šole in fakultete ocenjujejo mlade, se spreminja.

4. Sodobna e-didaktika

Kakšni so neomilenijski stili poučevanja?

Nastajajoče naprave, orodja, mediji in virtualna okolja nudijo učencem in učiteljem možnosti za oblikovanje novih tipov izobraževalnih skupnosti. Ustvarjajo se raztresene izobraževalne skupnosti (ang. distributed learning communities), ki imajo drugačne prednosti in omejitve kot lokacijsko vezane izobraževalne skupnosti, omejene na učilnico ter osredotočene na učitelja in arhivsko gradivo. Raztresene izobraževalne skupnosti vključijo izobraževanje v celotno življenje mladih ter organizirajo, kako k temu prispevajo številni viri znanja, ki so zakoreninjeni v okoljih realnega sveta zunaj šolanja, in spodbujajo neomilenijske stile učenja.

Izpostaviti je treba štiri poudarke za profesionalni razvoj. Učitelji in predavatelji bodo vedno bolj potrebovali naslednje zmožnosti:

- *Sonačrtovanje*. Razvoj izobraževalnih izkušenj, ki jih lahko učenci in študenti personalizirajo.
- *Sopoučevanje*. Uporaba delitve znanja med učenci in študenti kot glavnega vira vsebine in pedagogike.
- *Vodena socialnokonstruktivistična pedagogika in pedagogika situiranega učenja*. Vključevanje sodelovalnih simulacij, ki temeljijo na primerih, v prezentacijski/asimilativni pouk.
- *Ocenjevanje mimo testov*. Vrednotenje sodelovalnih, nelinearnih, asociacijskih nizov predstavitev; uporaba oblik ocenjevanja, ki so jih izdelali sošolci in po katerih sošolci tudi določajo oceno; uporaba ocenjevanja s strani študentov za pridobivanje formativne povratne informacije o učinkovitosti učiteljev in predavateljev.

Učitelji in predavatelji morajo sami izkusiti posredno imerzijo (ang. mediated immersion) in razviti neomilenijske stile učenja, da bi lahko, medtem ko se lastnosti učencev in študentov spreminjajo, še naprej učinkovito poučevali.

5. Definiranje potrebnih kompetenc, ki jih učitelj potrebuje za uspešno uvajanje inovativne pedagogike.

Seznam spretnosti znanj in veščin, ki jih učitelji potrebujejo za izvajanje inovativne pedagogike v praksi, lahko razdelimo na naslednja področja:

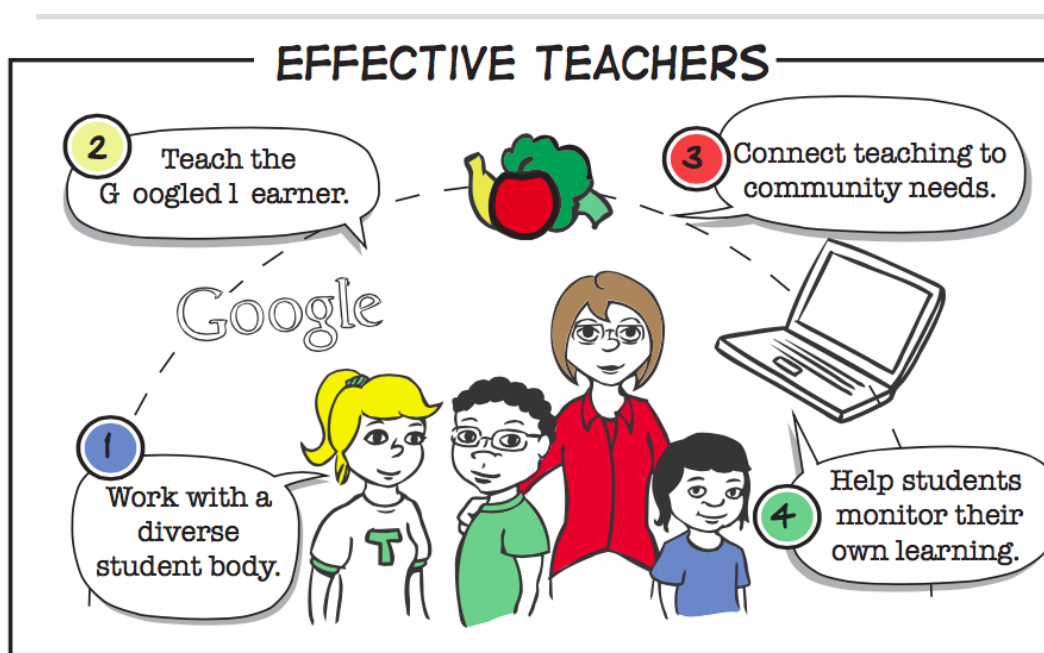
- Poznavanje področja kompetenc 21. stoletja, ki jih morajo učitelji sami dobro obvladati.

3. področje: Razvoj izvedbenih kurikulov	Letno načrtovanje pouka z vključevanjem IKT (splošno in po predmetih)		X		X	X			
	Od načrtovanja do inovativnega pouka		X		X	X			X
4. področje: Razvoj e- storitev	Kako uporabimo e-storitve pri pouku		X						
4. a: E- listovnik	E-listovnik v funkciji pedagoškega vodenja					X			
	Razvojni e-listovnik: 1, 2		X						X
	Individualiziran program in listovnik			X					
5. področje: Razvoj e- vsebin	Izdelava e-gradiv (e-učbenikov ....)		X						
6. področje: Usposabljanje	Didaktični pristopi z uporabo e-gradiv		X						
	Učenje z miselnimi vzorci		X						
	Vprašalniki in kvizi		X						
	Prezi in sodelovalno delo		X						
	Kakršno vprašanje, takšen odgovor		X						
	Spletna učilnica kot učno okolje 1-2-3		X						
	Moj izobraževalni načrt		X		X				
7. Primeri dobre rabe	Priprava obetavne prakse		X		X				X
8. področje: Implementacija	Spremljava pouka v projektu inovativna pedagogika 1_2_3					X			

8.a: Tehnika	Delavnica za rabo naprav		X				X	X	
10. področje: Evalvacija	D: Usposabljanje o smislu in namenu evalvacije				X	X			X
Izobraževanja po izbiri šole:			X					X	

6. Priprava smernic in priporočil za usposabljanje pedagoškega kadra v luči inovativne pedagogike 1:1

Mnogi ravnatelji so kot enega od ključnih rezultatov projekta izpostavili prav priložnost kontinuiranega usposabljanja, kjer je pozornost učiteljev usmerjena k pedagoškemu in didaktičnemu vidiku načrtovanja in izvajanja pouka. Tako je bilo »delo učiteljev temeljitejše, doslednejše, bolj strokovno poglobljeno in odgovornejše... kot bi verjetno bilo brez zunanje prisile v obliki poročil, izdelkov...« je zapisala ena izmed ravnateljic.

Na osnovi spoznanj smo pripravili naslednja izhodišča, ki bi jih veljalo upoštevati pri usposabljanju učiteljev za uvajanje inovativne pedagogike 1:1:

1. Z usposabljanjem učiteljev je nujno začeti vsaj eno šolsko leto pred implementacijo inovativne pedagogike v razred; tako glede tehnologije kot tudi glede spremembe pedagoške paradigme, s

posebnim poudarkom v razbijanje stereotipov in negativnih predsodkov glede uvajanja IKT v izobraževalni proces.

2. Nujno je upoštevati različno raven predznanja in razmisliti o dodatnih delavnicah, tako za osnove uporabe IKT kot tudi temeljne pedagoške paradigme.
3. Upoštevati je treba, da vsi učitelji niso enako motivirani in vešči novih metod in oblik dela ter da se mnogi ob uvajanju sprememb v uveljavljeno šolsko prakso počutijo negotovi.
4. Tudi pri usposabljanju učiteljev predstavlja močno sinergijo učinkov sodelovanje tehnično nekoliko spretnejših učiteljev z izkušenimi, ki do potankosti obvladajo učne načrte.
5. Treba je predstaviti jasno povezavo med temo predavanja oz. delavnice - ne le z učiteljevim delom v razredu, ampak tudi širšim poljem sprememb v šolstvu.
6. Usposabljanja naj bodo konkretna, z aktivnimi oblikami dela v manjših skupinah. Učitelji si želijo delo v homogenih skupinah, tako glede na tehnično predznanje kot glede predmetne usmeritve, kar je v začetku lahko sicer učinkovito, lahko pa pripelje tudi t.i. »tunelskega vida«, zato priporočamo (vsaj delno) deljanje izkušenj in sodelovanje tudi v mešanih skupinah. Izkušnje kažejo, da nekateri učitelji v začetku ne bodo zmožni transferja med različnimi predmeti oz. stopnjami izobraževanja.
7. Usposabljanja naj učitelja spodbujajo k premisleku in refleksiji o lastnih znanjih in zmožnostih znotraj TPACK modela (pedagogika, vsebina, tehnologija).
8. Za uspešno usposabljanje učiteljev na posameznih šolah je nujno zgraditi motiviran tim, pozitivno jedro, ki ideje in nove oblike dela prenaša v kolektiv.
9. Redna interna usposabljanja, povezana s (samo)refleksijo in kolegialnimi hospitacijami, so bistvena za uspešno uvajanje sprememb.
10. Ne glede na časovne ovire in obremenitve učiteljev, je nujno zagotoviti priložnosti za kontinuirano izobraževanje (obvezno ali prostovoljno) učiteljev.
11. Nujno je vzpostaviti močnejši dialog med različnimi šolami, kar bi omogočilo sodelovanje med učitelji istih predmetov, kolegialno pomoč in vrednotenje primerov obetavne rabe. Pri tem bi bilo idealno pobudo in izvedbo prepustiti motiviranim posameznikom z različnih šol, saj le-ti najboljše poznajo potrebe vključenih učiteljev in dogajanje na šoli.
12. Učitelji so pripravljeni sodelovati tudi na kakovostno izpeljanih usposabljanjih na daljavo.

13. V usposabljanje pedagoške rabe IKT in varnosti na spletu je nujno vključiti tudi starše.
14. Podpora, spodbuda in spremljava učinkov s strani vodstva šole so bistvene za uspešno usposabljanje učiteljev.

Skratka, tudi pri usposabljanju učiteljev je treba učečega se (v tem primeru učitelja) in njegove izkušnje postaviti v središče izobraževalnega procesa. Prepričani smo, da se bo na šolah, kjer bodo z uvajanjem inovativne pedagogike nadaljevali, zgodil premik pri usposabljanju učiteljev od rabe orodij k temam pedagogike in didaktike. Ali kot je v evalvaciji zapisal eden izmed učiteljev: *»Največji doprinos projekta je drugačen pogled na pedagoški proces, oziroma kaj sploh pomeni poučevati.«*